

Облік основних засобів

Методологічні засади згідно з НП(С)БО 7

Розділ 1

Визначення, класифікація та первісна оцінка

Визначення та критерії визнання ОЗ

Що таке основні засоби?

Матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання у виробництві, наданні послуг, здаванні в оренду або для адміністративних потреб.

Умови визнання

- Строк використання > 1 року
- Ймовірність майбутніх вигод
- Вартість може бути достовірно визначена

Класифікація груп за НП(С)БО 7

Нерухомість (101-103)

Земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель, будинки та споруди.

Виробництво (104-106)

Машини, обладнання, транспортні засоби та інструменти.

Інші (107-109)

Тварини, багаторічні насадження, інвентар та бібліотечні фонди.

Формування первісної вартості

Первісна вартість об'єкта ОЗ складається з наступних витрат:

$$V_{\text{п}} = Ц_{\text{пр}} + M + T + C + I$$

Ц_{пр}: Ціна придбання (без ПДВ)

М: Мито та непрямі податки, що не відшкодовуються

Т: Транспортно-заготовчі витрати

С: Страхування ризиків доставки

І: Витрати на монтаж та налагодження

Бухгалтерські проводки: Придбання

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
Отримано об'єкт ОЗ від постачальника (вартість без ПДВ)	152	631	200 000
Відображено податковий кредит з ПДВ (20%)	641/ПДВ	631	40 000
Оплачено послуги з доставки та монтажу	152	685	10 000
Введено об'єкт в експлуатацію (формування первісної вартості)	10	152	210 000

Подальші витрати: Ремонт vs Поліпшення

Поточний ремонт

Витрати на підтримання об'єкта в робочому стані.

Включаються до витрат періоду.

Проводка: Дт 23, 91, 92, 93 – Кт 20, 66, 65, 631

Модернізація (Поліпшення)

Витрати, що збільшують майбутні економічні вигоди.

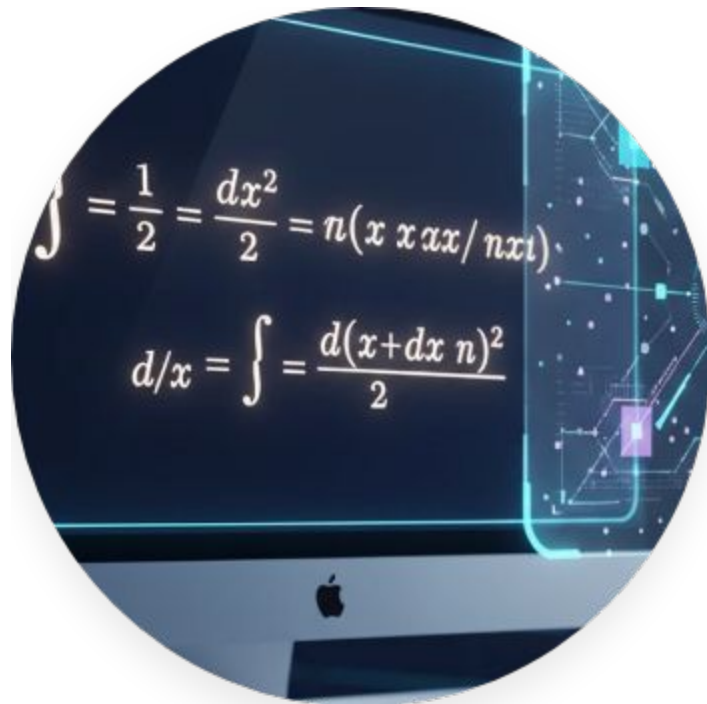
Збільшують первісну вартість.

Проводка: Дт 152 – Кт 631, потім Дт 10 – Кт 152

Розділ 2

Амортизація та методи нарахування

Прямолінійний метод амортизації

Формула розрахунку

$$A_{\text{міс}} = \frac{B_{\text{п}} - B_{\text{л}}}{T \times 12}$$

Найбільш поширений метод. Сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта.

Прискорені методи амортизації

Зменшення залишку

Річна сума амортизації = Залишкова вартість на початок року × Річна норма (%). Дозволяє списувати більше витрат у перші роки.

Кумулятивний метод

Визначається множенням вартості, яка амортизується, на кумулятивний коефіцієнт (число років до кінця використання / сума чисел років).

Виробничий метод амортизації

Базується на фактичному обсязі продукції (робіт, послуг), отриманому від використання об'єкта.

$$C = \frac{B_{\text{п}} - B_{\text{л}}}{Q_{\text{заг}}}$$
$$A = Q_{\text{факт}} \times C$$

C: Виробнича ставка амортизації; **Qзаг:** Загальний очікуваний обсяг продукції.

Розділ 3

Вибуття: Продаж та Ліквідація

Вибуття через продаж: Повні проводки

- **Дт 286 – Кт 10:** Переведення об'єкта до необоротних активів, утримуваних для продажу (за залишкову вартість).
- **Дт 131 – Кт 10:** Списання накопиченого зносу об'єкта.
- **Дт 377 – Кт 712:** Визнання доходу від реалізації та виставлення рахунку покупцю.
- **Дт 712 – Кт 641/ПДВ:** Нарахування податкових зобов'язань з ПДВ.
- **Дт 943 – Кт 286:** Списання собівартості реалізованого активу.

Вибуття через ліквідацію: Повні проводки

- 🗑️ **Дт 131 – Кт 10:** Списання суми накопиченого зносу об'єкта ОЗ.
- 🗑️ **Дт 976 – Кт 10:** Списання недоамортизованої (залишкової) вартості на витрати.
- 🗑️ **Дт 976 – Кт 661, 651:** Нарахування зарплати та ЄСВ робітникам за демонтаж.
- 🗑️ **Дт 207, 209 – Кт 746:** Оприбуткування запчастин або металобрухту, отриманих від ліквідації.
- 🗑️ **Дт 424 – Кт 745:** Списання додаткового капіталу (якщо ОЗ був отриманий безоплатно).

Ключові показники оцінки стану ОЗ

КЗН

Коефіцієнт зносу

Відношення зносу до первісної вартості. Показник > 50% свідчить про застарілість.

Інші важливі індикатори:

Коефіцієнт оновлення: Вартість нових ОЗ / Вартість на кінець періоду.

Коефіцієнт вибуття: Вартість вибулих ОЗ / Вартість на початок періоду.

Фондовіддача: Виручка / Середня вартість ОЗ.

Що далі? Стратегічне управління активами

Аналіз ефективності

Якщо фондовіддача падає, необхідно переглянути завантаженість потужностей або провести модернізацію застарілих вузлів.

Податкове планування

Вибір методу амортизації (напр. прискореного) дозволяє зменшити базу оподаткування податком на прибуток у перші роки.

Цикл заміщення

На основі Кзн планується бюджет капітальних інвестицій (CAPEX) на наступний рік для своєчасного оновлення парку ОЗ.